

23. APRILA BOMO ČISTILI SVOJE OKOLJE!

Ljubljana naj bo spet lepo mesto!

Razpravljali so na seji zbora čisto in zeleno Ljubljano pri MK SZDL predvsem vnovič pretresli seznam ukrepov, ki jih je treba izpeljati za čim učinkovitejšo izpeljavo široke očistevalne akcije, ki naj bi se začela aprila letos in opozorili tudi na pomanjkljivosti, ki jih je treba pri tem še odpraviti. Ta akcija, ki bo potekala prek KS in OZD, naj bi to pot dobila kar najširši obseg, zato so vanjo poleg šol in mladine, pritegnili tudi JLA, Območno vodno skupnost Ljubljana-Sava, Ljubljansko turistično zvezo, Železniško gospodarstvo, razna društva, predvsem pa seveda tudi sindikate, ki naj bi po svoji strani skrbeli za uspešen potek akcije v OZD. Seveda bodo vse te aktivnosti izven pristojnosti Komunalnega podjetja Ljubljana, ki bo – kot navadno – poskrbelo le za svoja rutinska dela: pranje cest, ureditev zelenic in javnih parkov ter krpanje cest; za kaj več pa ta delovna organizacija nima denarja.

Na seji je padel tudi predlog, da bi poslali poziv vsem gradbenim organizacijam na območju Ljubljane, naj, če le morejo, poskrbijo za čistočo na svojih zemljiščih ali pa ta vsaj ustrezno ogradijo.

Nič bolj prepričljivo ni izzvenel tudi pred-

log, da bi ljubljanska turistična zveza posebej za te aktivnosti izdala brošuro za vsa gospodinjstva, ki naj bi v poljudnem jeziku in celo ob morebitnih humornih vložkih osveščala občane. A vsekakor sprejemljivejši je kratek in jednat poziv občanom v javnih glasilih in na plakatih (sčasoma naj bi tudi plakate ukinili, ker pač že sami po sebi predstavljajo nesnago), še bolj pa posebni TV spoti, ki so že v pripravi. Ti naj bi z izbranimi posnetki najbolj zanimivih koticov – od parkov, do divjih odlagališč – opozarjali na bližnjo akcijo, hkrati (na koncu spota) pa tudi obveščali, da akcija v tej in tej občini že teče.

Predstavnik Območne vodne skupnosti Ljubljana-Sava je zagotovil, da bodo njihovi delavci poskrbeli za čiščenje brežine Ljubljance in Grubarjevga kanala, medtem ko akcije ob Savi tečejo ob sodelovanju z ribiči. Predstavnik ljubljanskega armadnega območja je po svoji strani zjamčil, da bodo vojašnice očistile predvsem svojo okolico, vsako drugo delo pa bodo zastavili skupaj z mladimi iz KS. Vsekakor bo poudarek pri celotni akciji na koordiniranosti, zlasti hišnih svetov, so si bili enotni na seji vseh dejavnikov v KS.

Branko Vrhovec

IZOBRAŽEVANJE POTROŠNIKOV

O zdravi prehrani in sončni energiji

Koncem lanskega leta je Konferenca svetov potrošnikov pri Predsedstvu OK SZDL Ljubljana Vič-Rudnik izpeljala napovedan krog posvetov in sicer v mesecu novembru posvet o zdravi prehrani družine in dieti v prehrani, v mesecu decembru pa posvet o uporabi sončne energije.

Na prvo temo sta bila organizirana dva posveta in sicer v KS Vič in Barje. S strokovnim in izredno zanimivim predavanjem sta sodelovala prof. dr. Dražgost Pokorn, dr. medicinske specialiste higienik in predstojnik Inštituta za higieno pri Medicinski fakulteti v Ljubljani in dr. Nada Erzen, asistentka na omenjenem inštitutu ter v resnično pristnem pogovoru s prisotnimi odgovarjala tudi na številna vprašanja. Za drugo temo je bilo s strani krajevnih skupnosti

oziroma organiziranih potrošnikov veliko več zanimanja, tako da je konferenca organizirala posvet kar v petih KS in sicer v Notranjih Goricah, Barju, Vrhovcih, Velikih Laščah in Galjevcih. S svojimi strokovnimi razlagami, praktičnimi oziroma vizuelnimi prikazi in odgovori na vprašanja pa sta sodelovala ing. Sašo Medved, raziskovalec na Fakulteti za strojništvo v Ljubljani in ing. Aleš Zontar, predstavnik IMP Klimat iz Ljubljane.

Konferenca svetov potrošnikov bo v tem letu nadaljevala s posveti in drugimi oblikami izobraževanja potrošnikov, le da bo dala poudarek predvsem vlogi in pomenu organiziranega delovanja potrošnikov v smislu uresničevanja njihovih pravic in dolžnosti ter uspešnejšega vključevanja v tok dogajanj na različnih področjih družbeno-ekonomske ureditve.

zavoljo prepričanih sredstev te trgovske organizacije pa tudi zamenjave kadrov žal tudi to padlo v vodo. Vrzdencanom se je sednjič nasmihalo nekoliko več sreče pri Kmetijski zadruzi Vrhnika, ki pa je v zameno postavila pogoj, da prevzame odkup mleka in mesa v kraju; to pa je bilo seveda za Vrzdencane, ki so pogodbeno vezani na Kmetijsko zadrugo Ljubljana, nesprejemljivo. Enako je spodletela tudi zamisel, da bi gradnjo izkoristil kak zasebnik, saj bi bil to zanj prehud finančni zalogaj.

»Na vsak način se bo se bo zdaj treba pogovoriti s krajanji, ali se vztrajajo pri trgovini ali pa bi morebiti zgradbo uporabili za kak obrat, tako kot so denimo v Šentjoštu.« zaskrbljeno razmišlja Jože Praprotnik, predsednik skupščine KS Horjul, ki je pred leti tudi sam postal krajan Vrzdence. »Seveda bi bila krajanom še vedno ljubša trgovina, saj so za to tudi toliko udarniško delali. Toda iz tega zdaj očitno ne bo nič.«

Vsekakor precej več sreče so imeli Vrzdenci z gasilskim domom, ki stoji tik zraven »trgovine«. Ne le, da so ga v celoti dogradili in predali svojem namenu (zdaj gasilec manjka le še popolnejša oprema), ampak nameravajo še letos tudi asfaltirati 600 kv. metrov njegove neposredne okolice. Denar za to delo so zbrali s prostovoljnimi prispevki, nekaj pa jim je primaknila tudi KS Horjul (v obliki posojila). Dom pa s pridom ne koristijo le domači gasilci, ampak tudi mladi v kraju, ki vsako soboto in nedeljo pripravljajo v njem namizni tenis; že na prvi večji prireditvi pa bo prej-kone prišel prav tudi domačemu ansamblu »Zarja«, ki so ga ustanovili pred nedavnim.

Vsem ni lahko

Je že tako, da vsem ni ravno z rožicami postlano in ne morejo zgolj pomigniti s prstom, če si hočejo priložiti svoj vsakdanji kruh. To še kako dobro ve tudi mlada delavka **Mihela Lešnjak** iz Medvedovega grabna pri Vrzdencu, ki mora vsako jutro že ob pol štirih zjutraj vzeti pot pod nogo, če se hoče prebiti do več kilometrov oddaljenega avtobusa, ki jo bo popeljal naprej v Ljubljano.

Pot je za Mihelo, ki sicer živi sama z očetom na majhni skromni kmetiji, resnično prava muka, saj pelje po temnih, komajda dostopnih globelih in grapah, včasih pa za nameček tu nasuje še toliko snega, da se še pes komajda prebije do Vrzdence. »Vrag je takole vsakodnevno potovanje,« nam je potožila Mihela Lešnjak, ko smo jo obiskali na njenem domu, »a kaj, človek mora vendar od nečesa živeti.«

Novo poslopje, ki so ga zgradili za vaško trgovino še vedno zmanjka na investitorja.

Ho-ruk za nov vodovod

Najbrž bi težko našli Vrzdencana, ki si ne bi želel vsaj krpic asfalta tudi zgoraj v sami vasi. Zdaj ta prekriva le glavno cesto, ki pelje skozi vas, vse ostale vaške poti in vozne površine, pa so še vedno prepuščene makadamu, ali pa še temu ne. Na papirju je, kot pravijo, že nekaj časa asfaltiranje treh vaških cest, toda zavoljo pomanjkanja sredstev, iz tega najbrž še nekaj časa ne bo nič.

Pičla sredstva, boljše splošnosti IV. samoprispevek, je tudi kriv, da se Vrzdencem še ni dokopal do boljšega vodovoda. Kapaciteta obstoječe vodovodne napeljave je namreč premajhna, sam vod pa zastarel in dotrajan, zato ga bo treba nujno obnoviti. Obnove je prav tako potreben tudi rezervoar. Krajanji so pripravljene seveda tudi tu prostovoljno zavihati rokave, toda brez denarja bo najbrž bolj težko; tisto nekaj sredstev, ki so jih imeli, pa so morali tako ali tako odriniti Žarjarju, kjer je bil vodovod še bolj potreben.

Skromni učinki melioracije

Problem zase je vsekakor tudi melioracija zemljišča. Le-to so izvajali pred kakima dvema letoma, a bolj pomanjkljivo, saj so cevi položili kar v ilovico, zato seveda ni moglo biti pravega učinka. Kasneje so izvajalci, kot pravi Jože Praprotnik, napako deloma popravili, toda nezaupanje med krajanji je ostalo.

Z vsem tem seznam težav in pomankljivosti na Vrzdencu seveda še ni izčrpan. Ob več kot so hišah, kolikor jih premore kraj, bi bilo to tudi povsem nemogoče. Toda Vrzdenci so vajeni potrpeti. To so že ničkolikokrat dokazali: če že to in to ne bo narejeno danes, pravijo, bo pa jutri...
BRANKO VRHOVEC

POPESTRENO BARJE

Posodite nam predmete za razstavo

Svet za pospeševanje turizma počasi a vztrajno prerašča svoje osnovne začetne smernice, kakršne smo zapisali pred več kot štirimi leti. Kmetije odprtih vrat delujejo zadovoljivo, tudi ocenjevanje okolja nam gre dobro od rok. Kot nalašč nam je prišel »Osnutek predloga za Muzej barjanske kulture in za Barjansko turistično pot.« katerega so pripravili sodelavci Viba filma: Boris Vrhovec – scenarist, Brane Velikonja – arhitekt ter Ljubo Struna – direktor filma. Njihov načrt je izredno zanimiv. Pravijo, da so se zaljubili v barje, njegovo preteklost in sedanost. Takšno kakršno je je dovolj zanimivo, da ga lahko predstavimo tudi ostalim Ljubljancem.

Sprva si nismo predstavljali, kako naj se lotimo take zahtevne naloge. Pa smo pristali na razstavi, ki naj bi bila za začetek v Podpeči, natančneje z njo bomo gostovali v podružnični osnovni šoli v Podpeči. In kaj vse lahko prikažemo na tej razstavi? Zanimivosti bo vsekakor dovolj.

Barje je s svojimi značilnimi meglicami in vodovjem vplivajo na razvoj nekega kraja. Opozoriti moramo na čolnarstvo, na rezanje šote, na vse spremljajoče panoge, ki so za nek predel tako zelo značilne. Ko smo pričeli razmišljati kje bodo dobili zadostno število eksponatov smo bili malce skeptični. Pa smo odšli na teren in povprašali malo na šoli, malo med ljudmi.

Prizadevni »črpalkarji«

Posnetek je iz Petrolovskega bencinskega servisa na Dobrovi. Na internem Petrolovo ocenjevanju je prav ta črpalka skupaj s še štirimi osvojila za vsestransko urejenost, uspešno delo in prijaznost naziv najboljšega bencinskega servisa v Sloveniji. Čestitamo!

PRISPEVEK NAŠEGA OBČANA CIRILA STANIČA

Sanirajmo še »Kazino – Zvezdo« ob njeni 150-letnici

Sedaj, ko je Ljubljana dojela, da moramo poleg rednega osebnega življenja in napredka skrbeti med drugim tudi za vse naše šole in zavode iz stare Jugoslavije in celo Avstrije, in ko smo obnovili že vrsto šol in zavodov širom Ljubljane, smo lahko zadovoljni, da se je to zgodilo.

Ko sedaj opažamo, da so začeli že z obnovo fasade Centralne lekarne na Prešernovem trgu in ko so nas na tem trgu zelo uvideni franciskani z obnovo stopnišča in z obljubo za obnovo fasade celo prehiteli, je pravilno, da ponovno opozorimo odločujoče mestne organe, da smo dolžni solidarno poskrbeti, da se letos ob 150 letnici stare Kazine – sedaj »Zvezde« – obnovi njena ena najbolj groh fasad in sanitarij v mestu.

Kakor sem bral, je lastnik »Zvezde« Institut za zgodovino

Odziv je bil presenetljivo velik. Presenečeni smo bili kaj vse še hranijo ljudje po svojih domovih.

Naj izkoristim današnji prispevek in zato prosim vse tiste prebivalce predela v okolici Podpeči, da nam odstopijo kakršnekoli predmete, ki spominjajo na življenje iz preteklih dni. Zanimna nas čolnarstvo, žganje apna, izdelovanje kosar, rezanje šota in še kaj. Predmete si želimo izposoditi v mesecu septembru le za čas razstave. Po končani razstavi vam jih bomo vrnili. Kdorkoli bi imel doma predmet, ki nam bi koristil nam prosim javite. Morda bo najbolje, da se javite kar na Osnovno šolo Podpeč Preserje. Tam si bodo zapisali vaše ime in vrsto eksponata.

Vizija našega Muzeja barjanske kulture je torej široko zastavljena. Lahko se bomo vozili s čolnom od Ljubljane pa vse do Podpeči in še dlje, morda celo do Vrhnike. Spotoma si bomo lahko ogledali veliko zanimivosti, poskusili čar preteklih dni, spoznali barje, njegove čare in še kaj.

Naj pričnemo s postavitvijo razstave, morda bomo uspeli v Podpeči organizirati celo IV. zaključno srečanje Vičanov, privabili bomo že prve obiskovalce in dobili še več novih idej.

MOJCA ČERNE

Počastitev dneva žena

Organizacija ZZB NOV KS Matič Belič je na svoji seji z dne 1. marca obravnavala med drugim tudi počastitev dneva žena 8. marec.

Ivanka Moser, predsednica komisije za socialno delo, je povedala, da je vseh žena – članic ZZB, starih 75 in več let, 22. Vse so bile za dan žena obiskane, podarili pa so jim tudi 20 dkg kave, vendar brez rož in vizitk.

Povedala je še, da so se vse odbornice odločile odstopiti od obdaritve z rožami ali vizitkami, prav tako pa tudi od sicer skromne zakuske, ki jo zato v naši organizaciji ne bo.

Povedano je tudi bilo, da ima praznovanje dneva žena na sedanji način vse manj prvotne vsebine, sprejete pred 78 leti ko so delegatke iz 17 držav proglasile poseben mednarodni dan žensk, s katerim so demonstrirale boj žensk za enakopravnost in mir na svetu. Danes se ta dan proslavlja vse preveč pri pijaci in gostilnah.

ZVONE GRČAR

JOŽE KRALJIČ

Najstarejši moški krajan na območju KS Golo-Zapotok

Rodil se je pred 90. leti kot edini sin srednje velikemu hribovskemu kmetu Kraljiču, po domače Bezgarju v vasi Golo št. 34. Stare rojstne hiše ni več. S pridno roko sina Lojzeta in njegove družine je zrasla nova hiša z večjim gospodarskim poslopjem.

Z ženo Anico sta imela štiri otroke, tri sinove in hčerko. Starejši sin Jože je kot aktivist OF umrl v italijanskih zaporih. Bezgarjev oče kot mu pravimo krajanji, se še dobro spominja revščine in težkega življenja pred 1. svetovno vojno, ko so kmetom oteževali življenjske obveznosti do grofov in do cerkve.

Ko se je začela 1. svetovna vojna, je bil Kraljičev ata kot 17 letni mladenič vpoklican v vojsko, se štiri leta bojeval na italijanski fronti bil proti koncu vojne zajet v Tirolah in tako konec vojne dočkal kot vojni ujetnik.

V krutih vojnih letih je spoznal tudi napredne ideje revolucionarnega delavskega in kmečkega gibanja in doma se je uvrstil med budubnike in ustanovitelje Društva kmečkih fantov in deklet (DKFD) in gasilskega društva. Zlasti DKFD je imelo tedaj v naših krajih za politično, kulturno in izobraževalno delo poseben pomen.

Bezgarjev Jože kot so mu tedaj rekli, je bil blagajnik društva, nastopal je v pevskem zboru, deloval v odborih za organiziranje izobraževalnih predavanj za dramska dela, pri raznih tekmovanjih.

Prisrčno rad pripoveduje kaj vse mu je tedaj rojilo po glavi, da bi izboljšal gospodarski položaj očetove kmetije, saj je bil edini dedič. Odločil se je, da gre služiti denar čez lužo. Leta 1928 je odšel v Kanado. Iskal je delo, vendar ga kljub prizadevanju ni dobil in se tako leta 1930 vrnil domov.

Kot mora pa je legla tudi na naše hribovske vasi gospodarska kriza, ki je povzročila še večjo revščino kmetov, še večje davke in mitnine, še večje obveznosti do cerkve in turjaških grofov. Kraljič kljub spominu na tako stanje pravi: »doma je le doma!« Tukaj sem imel vsaj zemljo, ki je nam dajala kruh.

Nekaj časa je miroval, saj je bilo zaradi šestojanuarske diktature popolnoma zadušeno delovanje Društva kmečkih fantov in deklet. Naprej povsem zbrano pripoveduje. »Ko sem hodil po svetu, sem spoznal marsikaj. Slutil sem, da se tudi sedaj kuha nekaj hujšega.« Tako je Kraljiča pot pripeljala v »Društvo prijateljev Sovjetske zveze«, bil je aktivni zbiralec podpisnikov. Vključil se je tudi v akcijo ki je ta čas potekala proti naraščajoči druginji.

Nasmejanega obraza pripoveduje o volitvah leta 1938. »Klerikalci so nam hoteli preprečiti prihod na volitve. Za celotno območje so organizirali le eno volišče na sedežu takratne občine v Želmljah. Ni jim uspelo. Kot opozicija klerikalcem je zmagala delavsko kmečka stranka. Ob

vino delavskega gibanja,« poleg njih pa gostuje še knjižnica z 20.000 oz. 40.000 knjigami, dalje Redakcija Slovenije za »Enciklopedijo Jugoslavije«, Studentski plesni klub s plesno šolo, Folklorna skupina France Marolt, Akademski pevski zbor »Tone Tomšič« in drugi.

Kakor nam je znano, vsi zgoraj naštetih uporabniki objekta nimajo dodatnih sredstev za obnovo fasad in sanitarij, zato smatramo za pravilno, da se tudi ta objekt vključi med one mestne objekte, ki smo jih že zadolženi v Ljubljani izvršiti v okviru že danih obljub solidarnostne akcije.

Pri tem omenjam, da se kulturno in humano vzgaja v »Zvezdi« do 2000 otrok in mladine, ki gotovo zaslužijo enako pozornost kakor druge naše šole in zavodi.

sklepu volitev pa so bili poleg naše zmage klerikalci še fizično pretepeni.

Takrat v naših krajih nismo imeli časopisov in radia. Kadar smo šli v Ljubljano, pa smo zvedeli marsikaj, pa tudi Ljubljanci so prihajali k nam, in informacije so šle od ust do ust. Prej ali slej bo druga svetovna vojna zajela tudi nas. Nismo pa pričakovali, da bo kraljevina Jugoslavija tako hitro razpadla. Tudi v naši vasi je del enega polka pustil orožje.

Marsikaj in mnogo bi lahko napisali iz spominov Bezgarjevega očeta o zbiranju orožja, o delovanju Narodne zaščite, delovanju OF, o zbiranju hrane za partizane, vse do 19. marca 1942, ki so bili prebivalci naših vasi pregnani, vasi požgane, mlade fante in može pa so Italijani odpeljali najprej v zapore v Ljubljano nato pa v koncentracijsko taborišče GONARS in od tukaj v Reniči. Po zaslugi dejstva, da je Kraljič imel soimenjaka na Igu, se je iz internacije vrnil koncem junija 1943. Po vrnitvi se je ponovno vključil v delo OF in Narodne zaščite.

Spomin na kapitulacijo Italije mu je nepozaben. Aktivno je deloval v organih ljudske oblasti vse do novembarske ofenzive Nemcev na Mokrc in Krim. V tej ofenzivi so ga zajeli Nemci. Odpelali so ga najprej v koncentracijsko taborišče DACHAU in ga nato uporabili za suženjsko delo v raznih nemških tovarnah.

Ob sklepu vojne so njega in njegove sojetnike osvobodili Angleži. Pod angleško vojaško oblastjo je živel do avgusta leta 1945. Tako je postopoma le prišel domov k svoji družini in na do tal porušeno domačijo.

Kaj sedaj? Obnoviti je bilo treba porušene vasi. Postal je prvi predsednik obnovitvene zadruge. Leta 1948, tedaj, ko je naš domovini presneto trda predla zaradi napada informbiroja, pa je bil sprejet v KP.

Doživetje starosti 90 let s tolikimi dogodki in preizkušnjami je zagotovo neizčrpen vir za pripoved, roman, ki ga lahko doživljajo le čvrste korenine. Kraljičeva sedanost je domača hiša v kateri srečno in mirno živi skupaj z družino sina Lojzeta in družino vnuka Jožeta.

Na predvečer njegovega rojstnega dne 8. februarja, smo ga obiskali predstavniki KS. Skupaj z nami je pripovedoval razne šale in veselo prepeval kot zaver fant. Povedal nam je, da doslej še ni iskal zdravniške pomoči.

Krajanji mu želimo, da bi bil še dolgo med nami tako zdrav in čil kot je sedaj in da bi nas tudi vnaprej bodril s svojimi nemajhnimi življenjskimi izkušnjami.

LUĐVIK GOLOB